

Aan de Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Privaatrecht

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

nota

Kabinetsreactie WODC-onderzoek Draagvlak legitieme
portie in het erfrecht

Datum
29 mei 2026

Onze referentie
7649535

Bijlage(n)
4

Bijlagen

1. de concept TK-brief;
2. het WODC-rapport met publiekssamenvatting;
3. uitgebreide samenvatting WODC-rapport;
4. brief van de SvJenV van 18 november 2025 aan de TK.

1. Aanleiding

Op 2 december 2024 is het WODC onderzoek 'Draagvlak voor de legitieme portie' aangeboden aan de TK (bijlage 2). Daarbij is toegezegd om in de loop van 2025 met een inhoudelijke reactie op het rapport te komen (Kamerstukken II 2024/25, 33836, nr. 101). Vanwege de demissionaire status van het kabinet, heeft uw ambtsvoorganger in een brief van 18 november 2025 aan de TK volstaan met een uiteenzetting van de uitkomsten van het onderzoek. Het is daarbij aan een volgend kabinet overgelaten om een standpunt in te nemen over het al dan niet (in zijn huidige vorm) behouden van de legitieme portie (bijlage 4). Tijdens het Commissiedebat civielrechtelijke onderwerpen op 22 april jl. heeft u toegezegd om de TK hierover voor de zomer van 2026 te informeren. Met de voorliggende conceptbrief (bijlage 1) geeft u uitvoering aan deze toezegging.

2. Geadviseerd besluit

U wordt verzocht in te stemmen met de kabinetsreactie op het WODC-onderzoek zoals verwoord in de conceptbrief aan de TK (bijlage 1) en met verzending van de brief aan de TK. Hierin wordt geconcludeerd dat afschaffing van de legitieme portie niet wenselijk of noodzakelijk is.

3. Kernpunten

Achtergrond: discussie over de (on)wenselijkheid van de legitieme portie

De discussie over de legitieme portie gaat over de mogelijkheid om kinderen al dan niet volledig te onterven. Ouders kunnen hun kinderen onterven, maar het kind behoudt een dwingendrechtelijke aanspraak op een deel van de nalatenschap van zijn ouder. Dat is de legitieme portie. Hierdoor wordt de mogelijkheid van de ouder, de erfflater, om geheel zelf te bepalen aan wie hij wat nalaat (de testeervrijheid), beperkt.

Eventuele afschaffing van de legitieme portie is een al langlopende discussie die voornamelijk in de juridische literatuur wordt gevoerd. Het betreft vooral een

principiële discussie met sterke, botsende rechtsovertuigingen. Voorstanders van de legitieme portie zien kinderen als de natuurlijke erfopvolgers van hun ouders vanwege de bijzondere afstammingsband tussen ouder en kind. Kinderen hebben in deze visie daarom een recht om te erven. De legitieme portie biedt bescherming tegen onterving doordat ten minste altijd een deel van de nalatenschap aan het kind toekomt. Tegenstanders van de legitieme portie menen dat iedere erflater zonder wettelijke beperkingen moet kunnen bepalen aan wie men bij overlijden zijn vermogen nalaat. Vererven is in die benadering een recht van de erflater. De legitieme portie wordt daarbij gezien als een ongerechtvaardigde inbreuk op dat recht.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Privaatrecht

Datum
29 mei 2026

Onze referentie
7649535

Om tot een beslissing over het al dan niet afschaffen van de legitieme portie te komen, is het onder meer van belang om te weten welke rechtsovertuiging door de samenleving het sterkst wordt gevoeld. Tijdens het Commissiedebat personen- en familierecht van 22 maart 2023 heeft de toenmalige Minister voor Rechtsbescherming na vragen van D66 over de (on)wenselijkheid van behoud van de legitieme portie toegezegd onderzoek te laten doen om te bezien of een basis kan worden gelegd voor (de contouren van) een wetsvoorstel.

Het WODC-onderzoek

Het onderzoek heeft in kaart gebracht wat het maatschappelijk draagvlak is van de legitieme portie voor kinderen vanaf 21 jaar, de leeftijd waarop kinderen zelf verantwoordelijk zijn voor de kosten van hun levensonderhoud en studie. Ook is onderzocht wat de te verwachten juridische en maatschappelijke gevolgen zijn (de voor- en nadelen) van afschaffing.

De uitkomst van het onderzoek is – samengevat – dat de legitieme portie breed wordt gedragen door de Nederlandse bevolking: 40% is in alle gevallen voorstander van de legitieme portie, 19% is altijd tegen het bestaan van de legitieme portie en 40% is soms voor en soms tegen. Binnen die laatste groep bestaat grote verdeeldheid over de gevallen waarin de legitieme portie (on)wenselijk is. De onderzoekers concluderen dat algehele afschaffing door een overgrote meerderheid van 80% niet wordt gesteund. Verder hebben de onderzoekers geen aanwijzingen gevonden dat familiebanden in Nederland losser zijn geworden (een argument dat wordt aangevoerd door tegenstanders van de legitieme portie). Afschaffing van de legitieme portie is volgens de onderzoekers een principiële keuze: behouden of afschaffen. Van afschaffing van de legitieme portie worden volgens de onderzoekers in de praktijk in grote lijnen geen onacceptabele maatschappelijke gevolgen verwacht. Zie meer uitgebreid over de uitkomsten van het onderzoek bijlage 3.

De onderzoekers doen enkele suggesties aan de wetgever tot verbetering van de huidige wettelijke regeling van de legitieme portie. De meest fundamentele suggesties zijn:

1. Het mogelijk maken om voor overlijden afspraken te maken over (het afzien van) een beroep op de legitieme portie.
2. Het invoeren van de mogelijkheid een uiterste wilsbeschikking te vernietigen op grond van misbruik van omstandigheden.
3. Het verplicht opnemen van een considerans (overweging vooraf) bij uiterste wilsbeschikkingen waarbij kinderen onterfd of sterk benadeeld worden.

4. Het verduidelijken van de regelgeving die ziet op het recht op inzage in stukken en het recht op informatie die de legitimaris nodig heeft om zijn legitieme portie te berekenen.

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Privaatrecht

De voorgestelde kabinetsreactie op het WODC-onderzoek

In de conceptbrief aan de TK worden de uitkomsten van het onderzoek in hoofdlijnen herhaald. Voor een uitgebreide weergave van de achtergrond van het onderzoek, de opzet, uitkomsten en suggesties die de onderzoekers doen, wordt verwezen naar de brief van 18 november 2025. Daarna volgt de kabinetsreactie op het onderzoek.

Datum
29 mei 2026

Onze referentie
7649535

De conceptreactie begint met het uitspreken van waardering voor het onderzoek. Daarna wordt erop gewezen dat uit de resultaten van de enquête onder de Nederlandse bevolking volgt dat voor afschaffing van de legitieme portie een breed maatschappelijke draagvlak ontbreekt. Omdat ook niet blijkt van grote praktische problemen, wordt geconcludeerd dat afschaffing van de legitieme portie niet wenselijk of noodzakelijk is. Voor de verschillende suggesties in het onderzoek is het voor wetgeving te vroeg. Eerst wordt de verdere discussie en ontwikkeling afgewacht in onder meer de wetenschap en de rechtspraktijk naar aanleiding van het onderzoek en deze kabinetsreactie.

4. Toelichting

4.1. Politieke context

Het WODC-onderzoek is een toezegging van de toenmalige Minister voor Rechtsbescherming aan het toenmalig TK-lid Van Ginneken (D66) en het TK-lid Ellian (VVD). Tijdens het Commissiedebat civielrechtelijke onderwerpen op 22 april jl. is door leden van PRO, CDA, D66 en VVD gevraagd naar de voortgang van de kabinetsreactie zonder daarbij een standpunt in te nemen.

4.2. Juridische overwegingen

De legitieme portie is geregeld in Boek 4 van het Burgerlijk Wetboek (erfrecht). De legitieme portie is een vast bedrag in geld, dat wordt berekend aan de hand van de waarde van de goederen van de nalatenschap minus bepaalde schulden en plus bepaalde giften. Het berekenen van de legitieme portie is in de praktijk vaak complex.

4.3. Ontwikkelingen hiervoor

- Medio 2020: Kamervragen van het toenmalige TK-lid Bergkamp (D66) over onderzoek naar de legitieme portie in het erfrecht. De toenmalige minister voor Rechtsbescherming heeft hierop afhoudend geantwoord vanwege de politieke context en de toen aanstaande TK-verkiezingen.
Kamerstukken II 2019/20, Aanhangsel 3922.
- Eind 2020: het Centrum voor Notarieel Recht van de Radboud Universiteit en Netwerk Notarissen hebben een onderzoeksrapport over de legitieme portie uitgebracht. Uit gehouden peilingen onder de bevolking en onder juridische professionals (notarissen, advocaten, belastingadviseurs) blijkt (vooral onder notarissen) een grote wens te bestaan tot wijziging van de legitieme portie. Dit wijkt dus af van de bevindingen van het WODC.
www.legitiemeportie.com
- Begin 2021: Kamervragen van het toenmalige TK-lid Bergkamp (D66) over de wenselijkheid van de legitieme portie in het hedendaagse erfrecht n.a.v.

het Nijmeegse onderzoeksrapport. Daarop is afhoudend geantwoord i.v.m. de toen demissionaire status van het kabinet. Een eventuele toezegging om tot wetswijziging te komen werd aan het volgende kabinet overgelaten.

Kamerstukken II 2020/21, Aanhangsel 2064.

- Commissiedebat Personen- en familierecht 24 maart 2022: het toenmalige TK-lid Van Ginneken (D66) vraagt n.a.v. het Nijmeegse rapport aan de minister voor Rechtsbescherming of hij bereid is om een wetsvoorstel tot afschaffing van de legitieme portie voor te bereiden. *Kamerstukken II, 2021/22, 33 836, nr. 69.*
- 22 juni 2022: brief van de minister voor Rechtsbescherming aan de TK. Hierin is meegedeeld dat geen dringende en breed gedragen noodzaak wordt gezien noch praktische problemen die ertoe leiden om op korte termijn over te gaan tot afschaffing of wijziging van de legitieme portie. *Kamerstukken II 2021/22, 33 836, nr. 76.*
- Commissiedebat Personen- en familierecht 22 maart 2023: een debat over de brief van 22 juni 2022 leidde tot de toezegging om het WODC onderzoek te laten verrichten naar het draagvlak voor de legitieme portie. *Kamerstukken II 2022/23, 33 836, nr. 82.*
- Het onderzoeksrapport van het WODC is op 1 oktober 2024 uitgebracht en op 2 december 2024 aangeboden aan de TK. In de aanbiedingsbrief heeft de toenmalige Staatssecretaris Rechtsbescherming toegezegd in de loop van 2025 met een inhoudelijke kabinetsreactie te komen. *Kamerstukken II 2024/25, 33836, nr. 101.*
- Bij brief van 18 november 2025 heeft de toenmalige Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid de TK geïnformeerd over geïnformeerd over de uitkomsten van het onderzoek. Vanwege de demissionaire status van het kabinet is een inhoudelijke kabinetsreactie aan een volgend kabinet gelaten. *Kamerstukken II 2025/26, 33836, nr. 128.*

**Directie Wetgeving en
Juridische Zaken**
Privaatrecht

Datum
29 mei 2026

Onze referentie
7649535

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Deze nota wordt in het geheel openbaar met het toezenden van de brief aan de TK. De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.